

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos XCIII. — Izdan in razposlan dne 15. oktobra 1897.

Vsebina: Št. (234—239.) 234 Ukaz v izvršitev §. 10., odstavka 3. v zakonu z dne 16. januarja 1896. l. o prometu z živežem in nekimi potrošnimi (porabnimi) rečmi. — 235. Ukaz, s katerim se izdajejo določila o narejanju ali prirejanju jedilnega in pitnega posodja, potem posod in priprav, določenih za hrambo živeža ali za uporabo pri njem, in pa o prometu ž njimi. — 236. Ukaz o obrtnem narejanju vode sodovice. — 237. Ukaz o uporabljanju tlačnih priredov (aparatorov) pri obrtnem točenju piva (ola). — 238. Ukaz o prepovedi tako zvanih „podob vlépljenek“, ki se uporabljajo za otroške igrače ter so potresene s steklenim prahom. — Ukaz o prepovedi, „japonski“ badijan ali zvezdasti janež (skimi) prodajati in uporabljati za zdravila in za kakršnekoli povžitne stvari.

234.

Ukaz ministrstev za notranje stvari in pravosodje z dne 13. oktobra 1897. l.

v izvršitev §. 10., odstavka 3. v zakonu z dne 16. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 89 iz l. 1897.) o prometu z živežem in nekimi potrošnimi (porabnimi) rečmi.

V izvršitev §. 10., odstavka 3. v zakonu z dne 16. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 89 iz leta 1897.) se v prilogi objavljajo že pred veljavnostjo tega zakona izdani zakoniti in po pristojnem najvišem upravnem oblastvu izdani in splošno razglašeni predpisi, s katerimi so se že dosedaj ukrenila ukazila in prepovedi po zmislu §§. 6. in 7. oznamenjenega zakona in kateri ostanejo v veljavnosti tudi zanaprej.

Ta ukaz stopi v veljavnost z začetkom veljavnosti zakona z dne 16. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 89. iz l. 1897.).

Badeni s. r.

Gleispach s. r.

Priloga.

I.

Ukaz državnega ministrstva v porazumu s trgovinskim, pravosodnim in policijskim ministrstvom z dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54)

o uporabljanju strupenih barev in zdravju škodljivih preparatov pri raznih potrošnih (porabnih) rečeh in o njih prodajanju.

§. 1. Uporaba barev, katere imajo v sebi kovine (brez železa), gumo-guto, pikrinovo kislino ali anilin, je pri povžitnih rečeh katerekoli vrste (jedilih in pijačah), všteti iz traganta, skroba in cukra narejene devize in kipee, prepovedana.

§. 2. Za barvanje ali poslikavanje otroških igrač se ne smejo uporabljati preparati in barve, ki imajo v sebi arzen, antimon, svinec, kadmij, baker, kobalt, nikelj, živo srebro (brez čistega cinobra). cinček ali gumo-guto.

Uporabljati druge barve, imajoče kovine v sebi, je sicer dopuščeno, vendar mora biti barva na re-

čeh, za katere se uporablja, popolnoma pokrita s pokostjo (firnežem), ki ne prepušča mokrote in se ne dá z lahka odrgniti.

§. 3. Tvarine, katerih uporaba je v §. 2. prepovedana ali dovoljena samo pogojem, se smejo pri glinastem blagu, določenem, da se deva vanje živež, uporabljati samo, ako se vžge barvasta povlaka.

§. 4. Z arzenovimi preparati barvane umetalne cvetlice ali prirodni, v arzenovito barevno omako pomočeni rastlinski deli se smejo samo tedaj, kadar je s pokostno povlako popolnoma zabranjeno, da bi se prašila strupena barvila, — in prav tako se smejo tapete z arzenovitimi barvami narejati samo tedaj, kadar se te tapete ali tako poslikane njih partije povlečejo s pokostjo (firnežem).

§. 5. Uporabljati arzenovite barve za slikanje sten v izbah za stanovanje in drugih prostorih, določenih, da tam bivajo ali se zbirajo ljudje, je prepovedano.

§. 6. Sploh je pri pripravljanju povžitnih stvari, jedilnega in kuhalnega orodja, oblačilnih reči in vsake vrste toaletnih reči prepovedano uporabljati take tvarine, ki spravljajo po načinu in obliki, kakor se uporabljajo, zdravje v nevarnost.

§. 7. Poleg narejanja je prepovedano trgovanje, točenje in vsako drugačno spečavanje v zgoranjih paragrafi navedenih reči, katere ne ustrezajo tamkaj obseženim določilom.

II.

Ukaz ministrstva notranjih stvari v porazumu z ministrstvom za trgovino in pravosodje z dne 1. marca 1886. l. (drž. zak. št. 34)

o uporabljanju barvil, narejenih iz anilina ali iz drugih dehtovih sestavin, v pripravljanje povžitnih stvari.

Barvila, ki se narejajo po kemijskem potu iz anilina ali iz drugih kotranovih sestavin, se posebno po različnem načinu narejano rozolno kislino uporabljati pri pripravljanju vsakovrstnih povžitnih stvari, je prepovedano po §§. 1. in 6. ukaza z dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54).

III.

Ukaz ministrstev za notranje stvari, finance, trgovino in poljedelstvo z dne 10. avgusta 1892. l. (drž. zak. št. 134)

o prepovedi, uvažati vino, ki je barvano s kotranovimi barvili.

Da se spravi ravnanje carinskih uradov v sklad z veljajočimi zdravstvenimi določili, po katerih je vsled ukaza z dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54) prepovedano barvati vino s kotranovimi barvili, se zaukazuje v porazumu z vdeleženimi kraljevimi ogrskimi ministrstvi takó-le:

Uvažati s kotranovimi barvili barvano vino v avstrijsko-ogrski carinski okoliš je prepovedano.

Carinski uradi morajo zategadelj, ako to sumijo, pošiljke rdečega vina preiskati, je li morda barvano s kotranovimi barvili.

To preiskavo je opraviti po natančnejših določilih navodila, ki se izdá carinskim uradom ter je potemtakem kako barvanost rdečega vina s kotranovimi barvili dokazati s svinčnim kisom in amilovim alkoholom, pri čemer ne provzročuje nebarvano rdeče vino nikake barvanosti amilovega alkohola, ki se odločuje potem, ko si ga jim primešal.

IV.

Ukaz ministrstev za notranje stvari, finance, trgovino in poljedelstvo z dne 25. avgusta 1895. l. (drž. zak. št. 136)

o dopolnitvi določil ministrstvenega ukaza z dne 10. avgusta 1892. l. (drž. zak. št. 134), s katerim se prepoveduje uvažati vino, ki je barvano s kotranovimi barvili.

V porazumu z vdeleženimi kraljevimi ogrskimi ministrstvi se ukaz z dne 10. avgusta 1892. l. (drž. zak. št. 134), s katerim se prepoveduje uvažati vino, ki je barvano s kotranovimi barvili, dopolnjuje tako, da je tedaj, kadar bi se po preiskavi rdečega vina, opravljeni po zmislu tega ukaza s svinčnim kisom (octom) in amilovim alkoholom, ne dokazalo, da je barvano s kotranovimi barvili, preiskati rdeče vino še z rumenim živosrebrnim oksidom po navodilih, katera so došla uradom.

Samo če obe preiskavi pokažeta, da vino ni barvano, smejo uradi dovoliti, da se uvede.

V dvomnih primerih, oziroma kadar se pokaže po preiskavi potrjen sum, da je vino barvano s kotranovimi barvili, je vendar, še preden se vino zavrne, izprosi mnenje kakega avstrijskega ali ogrskega poskuševališča, ki je navedeno v točki 5. ministrstvenega ukaza z dne 10. avgusta 1892. l. (drž. zak. št. 125).

V.

Ukaz ministrstva za notranje stvari v porazumu s trgovinskim in pravosodnim ministrstvom z dne 19. septembra 1895. l. (drž. zak. št. 147)

o uporabljanju določenih kotranovih barev za barvanje slaščičarskega blaga in pa po sebi brezbarvnih, toda po navadi umetalno barvanih žganjic (likêrjev).

Z ukazom državnega ministrstva v porazumu s trgovinskim, pravosodnim in policijskim ministrstvom dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54) in z ukazom ministrstva za notranje stvari v porazumu s trgovinskim in pravosodnim ministrstvom dne 1. marca 1886. l. (drž. zak. št. 34) izdana prepoved, uporabljati iz anilina ali iz drugih kotranovih sestavin narejena barvila pri narejanju povžitnih stvari vsakateri vrste, se po spodaj podanih pogojih, v kolikor gré za barvanje slaščičarskega blaga in na sebi brezbarvnih, toda po navadi umetalno barvanih žganjic (likêrjev), razveljavlja gledé nastopnih kotranovih barev, namreč gledé:

Fuksina, kislega fuksina, roscellina, bordeaux-ja, ponceau-ja, eosina, eritrosina, floksina, alizarinske modrine, anilinske modrine, vodne modrine, indulina, kisle rumenine R, tropajolina 000 (oranže I), metilove vijoličastine, malahitove zelenine in pa gledé tistih zelenih barvil, ki se dobivajo z mešanjem spredaj imenovanih modrih in rumenih barvil.

Oznamenjene kotranove barve, uporabne za barvanje slaščičarskega blaga in na sebi brezbarvnih, toda po navadi umetalno barvanih žganjic (likêrjev), se smejo za imenovani namen uporabljati samó tedaj, kadar se prejemajo v izvirnih pakovalih fabrik, iz katerih izvirajo. Na zavoju paketov mora biti povedano, da je kotranovo barvilo res primerno

za navedeni namen, in vrhu tega mora biti vsaki paket opremljen s pečatom in znamko fabrikanta in pa s povedbo, kedaj je kak kemični visokošolski zavod, ki ga je imenovati, dal potrdilo, s katerim se po posledku kemične preiskave, ki jo je ponavljati vsako leto vsaj enkrat ponameroma, zagotavlja, da je fabrikat čist vsake zdravju škodljive primesi.

Fabrikant je vselej odgovoren za to, da so imenovane kotranove barve, katere spravi on v trgovino ter jih opremi z oznamenjeno namembo in svojim pečatom, oziroma svojo znamko, čiste vseh strupenih in zdravju škodljivih nesnag kovinskega ali organskega svojstva.

VI.

Ukaz ministrstev za notranje stvari v porazumu z ministrstvom za trgovino in pravosodje z dne 22. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 22)

o dodatnih določilih k ministrstvenemu ukazu z dne 19. septembra 1895. l. (drž. zak. št. 147) o uporabljanju nestrupenih kotranovih barev.

Razen kotranovih barev, oznamenjenih v ministrstvenem ukazu z dne 19. septembra 1895. l. (drž. zak. št. 147), se s pogoji, ustanovljenimi v tem ukazu, tudi naftolna rumenina (natronova sol dinitro- α -nafto-sulfo-kisline) imenovano kotranovo barvilo pripušča za barvanje slaščičarskega blaga in pa po sebi brezbarvnih, toda po navadi umetalno barvanih žganjic (likêrjev).

Znanstvena oznamenila ostalih pripuščenih kotranovih barvil slovejo:

Fuksin = rosanilinski klorov hidrat;

Kislinski fuksin ali fuksin S, tudi rubin imenovan — kislá natrijeva ali kalcijeve sol rosanilinove disulfo-kisline;

Roccellin ali roscellin (pristna rdečina) = sulfo-oxyazonaphtalin;

Bordeaux- ali ponceaux-rdečina = izdelki zveze β -naftol-disulfo-kislin z diazo-zvezami ksilola in viših homologov benzola;

Eosin = tetrabrom-fluorescein;

Eritrosin = tetrajód-fluorescein;

Floksin = tetrabrom-diklor-fluorescein;

Alizarinska modrina = $C_{17} H_9 NO_3$;

Anilinska modrina = trifenilrosanilin;

Vodna modrina = sulfokislina trifenilrosanilina;

Indulini = sulfokislina azodifenilske modrine in njenih derivatov;

Kislinska rumenina *R* ali pristna rumenina *R* = amido-azobenzolni sulfokisli natrij;

Tropajolin 000 ali Orange *I* = sulfoazobenzol- α -naphтол;

Metilova vijoličastina = heksa- in pentametil-pararosnilinski klorov hidrat;

Malahitska zelenina = tetrametil-diamido-trifenil-karbinolni klorov hidrat.

Z ministrstvenim ukazom z dne 19. septembra 1895. l. (drž. zak. št. 147) ustanovljena določila veljajo tudi glede obrtnega uporabljanja barvnih izdelkov, kateri so, kakor tako zvane testene barve, iz oznamenjenih barv narejene v to, da se tvarine ž njimi barvajo neposredno.

Ponamerno letno preiskavo pripuščenih barv in barvnih izdelkov je opravljati na zavodih domačih velikih šol.

Pripuščene barve ali iz njih narejene barvilne izdelke je dovoljeno uporabljati tudi v obrtovanju strdeničarjev (medárjev) in drugih barvane reči iz cukra (cukrene zlivke) ali žganjice (likêrje) rabečih obrtov, in pa za barvanje lupin celih jajec (velikonočnih jajec).

VII.

Ukaz ministrstva notranjih stvari v porazumu z ministrstvom za trgovino z dne 2. junija 1877. l. (drž. zak. št. 43)

o uporabljanju barvastega papirja v zavijala za konfiture, nadomestke kave in druge takšne povžitne reči.

Z ozirom na to, da se sedaj nareja pisani papir ne samo zelene, ampak tudi kake druge barve iz barvil, ki so škodljiva zdravju, ter da se prodaje in uporablja v zavijala za povžitne reči, se je ministrstvu notranjih stvari v porazumu s trgovinskim ministrstvom vzvidelo, iz zdravstvenih ozirov dodatno k ukazu državnega ministrstva z dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54) ukazati, da se sme kot zavijalo za različne konfiture ali konfekte, za cukreno pecivo, za nadomestke kave, in za druge takšne povžitne reči uporabljati samo bel ali samo v testu (v papirščini) barvan papir, in da je drugačen barvan papir smeti uporabljati samo kot drugo unanje zavijalo in

še to le pri tistih povžitnih rečeh, ki ostajajo suhe, če se tudi dalje hranijo, ter se ne omeče niti raztopé, da bi se prijele zavitka ali da bi ga premočile.

VIII.

Ukaz ministrstva notranjih stvari v porazumu z ministrstvom za trgovino z dne 20. novembra 1877. l. (drž. zak. št. 105),

s katerim se razlaga ukaz z dne 2. junija 1877. l. (drž. zak. št. 43) o uporabljanju barvastega papirja v zavijala za povžitne reči.

Iz vlog nekaterih obrtnikov je razvidno, da se izraz „v testu (papirščini) barvan papir“, rabljen v ukazu z dne 2. junija 1877. l. (drž. zak. št. 43), različno tolmači.

Zaradi tega se določila, obsežena v omenjenem ukazu o tem, kakšen barvast papir je smeti uporabljati kot zavijalo za povžitne, tamkaj natančneje oznamenjene reči, razlagajo tako, da se sme poleg navadnega belega papirja uporabljati samo takšen papir, kateri je narejen ali iz barvastih cunj ali pa ima neko barvo odtod, da so se pridodala kaka barvila papirščini (papirni kaši) v drobilo (holandru).

Vsaki drugači barvan papir se sme uporabljati samo kot drugo unanje zavijalo pod opreznostmi, ki jih obsega zgoraj omenjeni ukaz.

IX.

Ukaz ministrstev za notranje stvari, finance in trgovino z dne 30. novembra 1894. l. (drž. zak. št. 221),

s katerim se prepoveduje uvažati, obrtoma narejati, spečavati in pridevati také zvane ojačevalne esencije za žgane opojne pijače.

Na podstavi določila §. 6. v ministrstvenem ukazu z dne 1. maja 1866. l. (drž. zak. št. 54) se v porazumu s kraljevo ogrsko vlado uvažanje, obrtno narejanje, spečavanje in pridevanje tako zvanih ojačevalnih esencij za žgane opojne pijače, ki imajo v sebi zelo rezke, zlasti iz hudih začimb in vegeta-

bilij, kakor so poper, poprika, morska čebula i. e. r., dobivane substancije ali narkotične tvarine ali amilov alkohol (patoka), ter so določene, da pridejane žganim opojnim pijačam pomnože njih dražečo ali opojno moč, prepoveduje za to, ker so po strokovnem mnenju višega zdravstvenega sveta učinki teh esencij škodljivi zdravju.

Ta prepoved ne zadeva alkoholskih priprav, ki se izkažejo kot zdravila ali dijaletični leki.

235.

Ukaz ministrstev za notranje stvari, pravosodje in trgovino z dne 13. oktobra 1897. l.,

s katerim se izdajejo določila o narejanju ali prirejanju jedilnega in pitnega posodja, potem posod in priprav, določenih za hrambo živeža ali za uporabo pri njem, in pa o prometu ž njimi.

Na podstavi §. 6. v zakonu z dne 16. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 89. iz l. 1897.) izdaje ministrstvo notranjih stvari v porazumu z ministrstvom za pravosodje in trgovino nastopna določila.

§. 1.

Kuhalne, jedilne in pitne posode, tekočinske mere, v otroško igračo služeče jedilne priprave ne smejo biti:

1. popolnoma ali deloma narejene iz svinca ali iz zlitine, obsegajoče v 100 težnih delih več kakor deset težnih delov svinca;

2. na notranji strani pokositrene s svinec v sebi imajočim kositrom;

3. zvarjene z zlitino, obsegajočo v 100 težnih delih več kakor deset težnih delov svinca;

4. opremljene s posteklino ali lošem, ki oddajata pri samostalnem kuhanju s kisom, obsegajočim v 100 težnih delih 4 težne dele kisove (octove) kisline, temu svinec.

Posteklina in loš morata biti dobro stopljena s podlago in se ne smeta luščiti.

V narejanje kovinskih delov pri otroških sesalkah se smejo uporabljati samo kovinske zlitine, ki ne obsegajo v 100 težnih delih več kakor en težni del svinca.

§. 2.

Za ovijanje živeža in pa tobaka za žvečenje in nosljanje se ne smejo uporabljati kovinski listi, ki obsegajo v 100 težnih delih več kakor en težni del svinca.

§. 3.

Za čiščenje posod, ki se rabijo v hrambo pijač, se ne sme rabiti svinec v sebi imajoči šprih (šibre).

§. 4.

Mlinski kameni, ki se narejajo z uporabljanjem svinca ali svinec v sebi imajočih tvarin, se ne smejo rabiti za narejanje redilnih in povžitnih reči.

§. 5.

V narejanje kozarcev za pitje in igrač se ne sme uporabljati svinec v sebi imajoč kavčuk.

V narejanje sesalnih obročkov, seskovih klobučkov, ustnikov (dulcev) za sesalke, cevji za pretakanje piva, vina, kisa (octa), v narejanje zamašnih obročev za konzervne pušice se ne sme uporabljati svinec ali cinek v sebi imajoč kavčuk.

Ako so take reči narejene s pristavkom žveplenega antimona, se smejo rabiti samo tedaj, kadar ne oddajajo, če jih deneš v razredčeno raztopino vinske kisline, ti nič antimona.

§. 6.

Posode in priprave iz bakra ali medí se smejo uporabljati v narejanje živeža le tedaj, kadar so na notranji strani pokositrene s svinca prostim kositrom. Pokositriti jih je in vzdrževati pokositrene brez pogrška, oziroma pokositriti jih je o pravem času vnovič.

§. 7.

Vendar se smejo stopice in tehtnice iz medí tudi nepokositrene uporabljati v narejanje živeža in v prometu ž njim; toda zelo skrbno je paziti na to, da bodo take stopice in tehtniške skledice vselej čiste.

Prav tako se smejo za kuhanje karamelov, za narejanje dražejev, za vkuhanje sadnega soka, in pa za narejanja konzerv iz zelenjave, uporabljati nepokositrene bakrene posode po nastopnih pogojih:

1. Bakrene posode, ki se uporabljajo, morajo biti vselej svetlo oribane, suhe in tako hranjene, da

so zavarovane pred kislino paro in tekočinami, ki imajo v sebi kisline ali sol;

2. ko se jemlje te posode v rabo, je paziti na to, da so skrbno osnažene in da ima njih notranja stran svetlo, po kovini bliščeče površje;

3. v nepokositrenih bakrenih posodah narejene izdelke je takoj potem, ko se dogotové, spraviti še vroče v pokositrene ali položene kovinske posode;

4. uporabljanje nepokositrenih bakrenih cedil za ocejanje pokuhane zelenjave je prepovedano;

5. prepovedano je, dodajati zelenjavi, bodi si pred kuhanjem ali med kuhanjem tudi le najmanjšo množino kake bakrene zveze ali spravljati v kuhalno posodo tvarine, ki pospešujejo raztop bakra iz stene dotične posode. Pri kuhanju zelenjave je opustiti vsako ravnanje, s katerim bi se posredoval vzprejem bakra.

§. 8.

Vinsko perje ali drugo rastlinsko perje, ki je poskropjeno z raztopino bakrenega vitrijola (galice) ali onesnaženo na drugačen zdravju škodljiv način, se ne sme uporabljati za ovijanje redil in povžitnih stvari.

§. 9.

Kuhalne posode iz tehniški čistega niklja se smejo uporabljati brez zadržka.

Nasproti ni uporabljanje posod in priprav iz cinka dovoljeno za pripravljanje ali hrambo živeža ali v drugi namen, pri katerem prihajajo s tem v dotiko.

§. 10.

Ta ukaz zadobi moč ob enem z zakonom z dne 16. januarja 1896. l. (drž. zak. št. 89 iz l. 1897.) o prometu z živežem in nekimi potrošnimi (porabnimi) rečmi.

Badeni s. r.

Gleispach s. r.

Glanz s. r.

236.

Ukaz ministrstev za notranje stvari in trgovino z dne 13. oktobra 1897. l.

o obrtnem narejanju vode sodovice.

Da se zabranijo poškodbe zdravja po užitku obrtoma narejene vode sodovice, se po razveljavi

ministrstvenega ukaza z dne 11. julija 1888. l. drž. zak. št. 120) ukazuje:

1. V narejanje sodovice se sme uporabljati samo taka voda, o kateri se je po posledku kemične. če treba po prevdaru oblastva, tudi bakterijološke preiskave našlo, da je popolnoma dobra za užitek ljudem.

Mesto, od koder se jemlje voda, je braniti vsake onesnažbe; pri odvzemanju vode je paziti na največo snago.

Ogljenčeva kislina, ki se uporablja za obremembo vode, mora biti prosta zdravju škodljivih in pa vseh drugih užitku in okusu neugodnih onesnažeb.

2. Sodovica se sme pripravljati samo v takih prostorih, ki so primerni za to, da se more paziti na snažnost in snažni ohranjati priredi (aparati) in orodje, potrebno za obrat.

3. Bakreni mešalnik in metilo je pokositriti s čistim kositrom (cinom) brez vsake primesi svinca. Zvezna cev, držeča k polnilnemu priredu, ne sme biti niti iz svinca, niti iz cinka, niti iz cinkovitega vulkanizovanega kavčuka. Ako se uporablja za cevi dovodnice in odvodnice kositer, je dovoljena primes 1 odstotka svinca. Dovodne in odvodne cevi iz bakra morajo biti pokositrene s čistim kositrom brez primešanega svinca.

Vso pokositrenino je vselej vzdrževati v dobrem stanju.

4. Mešalna posoda se ne sme rabiti za to, da bi se držala v nji zaloga sodovice. Treba je torej, kadarkoli se delo ustavi za dalj časa, odtočiti iz mešalnice vso sodovico ter izplakniti to posodo s čisto vodo, preden se začne delo vnovič.

5. Za kovinske glavice (sifonske zapiralke) sme kositrova zlitina imeti v sebi največ deset odstotkov svinca.

Vzhodna cev mora biti od stekla.

6. Kedor dela sodovico, mora skrbeti, da so sodovične steklenice vselej snažne.

Take steklenice, ki kažejo na dnu ali stenah kako usedlino (oborino), so izključene od prodaje.

7. Preden se dá komu dopustilo, da bi obrtoma narejal sodovico, je v bodoče ob enem s pozvedbami zastran odobritve obratne naprave na podstavi §. 25. obrtnega reda opraviti po zmislu toček 1. in 2. tega ukaza pozvedbe o vodi, katera se bo uporabljala za narejanje vode sodovice, in pa o prostoru, določenem za narejanje.

8. Določila, obsežena v točki 7. o pozvedbah glede kakovosti vode in o nje odobritvi, se uporabljajo tudi tedaj, kadar hoče obrtnik vzeti v uporabo kako drugo namesto odobrene vode.

Kadar se obrtolišče preloži na drugo stojališče, tedaj je uporabljati vsa določila točke 7.

9. Politična oblastva in občinska glavarstva morajo z večkratnimi pregledi paziti na to, da se natančno izpolnjujejo zgorenja ukazila.

Badeni s. r.

Glanz s. r.

237.

Ukaz ministrstev za notranje stvari in trgovino z dne 13. oktobra 1897. l.

o uporabljanju tlačnih priredov (aparátov) pri obrtnem točenju piva (ola).

Da se zabranijo poškodbe zdravja z uporabljanjem tlačnih priredov (aparátov) pri obrtnem točenju piva, se je vzvidelo ministrstvom za notranje stvari in trgovino primerno, glede rabe teh priredov v prostorih, kjer točijo pivo, in v gostilnicah, ukazati po razveljavi ministrstvenega ukaza z dne 1. marca 1882. l. (drž. zak. št. 29) to le:

1. Vsaki krčmar, kateri rabi v svojem obrtovanju pivotlačne aparate, je dolžan naznaniti to obrtnemu oblastvu.

2. Obrtno oblastvo mora, in to, ako ni ono ob enem občinsko oblastvo, privzemši občinskega glavarja, pretehtati, ali ustreza dotični aparat niže stojičim zahtevkom ali potrebščinam, ter po méri izvida določiti, se li sme aparat pripustiti ali ne.

Ako ni pomiselka, je dovoliti zglasitelju rabo aparata proti temu, da se mora natančno držati previdnosti, oznamenjenih v tem ukazu.

Če je kak pomislek, ni dati dovolila razen s pogojem, da se odstrani ta pomislek.

3. Zrakotlačni aparati, ki se smejo dopustiti pri točenju piva, morajo ustrezati nastopnim zahtevkom:

a) Tlačni aparat se mora postaviti takó, da se mu more vselej dovajati čist zrak. Ako torej kraj, kjer stoji aparat, ni takšen, da bi že sam na sebi dajal varnost na to stran, mora biti

zračna pumpa zvezana s sesalno cevjo, speljano do mesta, katero po svoji leži zagotavlja, da bo aparat vzprijemal vase čist zrak. Ustje na plano speljane sesalne cevi ne sme nikjer in nikoli stati niže kakor dva metra nad tlemi. To ustje mora imeti snemno, s sitom pokrito lijasto priredbo, ki je z bombažem opravljena takó, da more samo čist zrak brez prahu in pare prihajati v vetrni kotel (vetrnik). Bombaž je obnavljati po potrebi, vsekakor pak vsakih 14 dni.

b) Med zračno pumpo in vetrnikom mora biti nameščen pripraven nabirač za olje, kateri ima odtočno pipo.

c) Da pivo ne more iz soda nazaj v vetrnik, bodi na pripravnem mestu primerna naprava (povratna zaklopnica). — Oklop povratne zaklopnice se mora dati lahko odpreti in zaklopnica lahko vzeti vun, da se osnaži.

d) Napeljene cevi smejo, v kolikor prihaja pivo v dotiko z njimi, biti samo iz čistega kositra (kateremu je primešan največ 1 odstotek svinca) ali pa iz stekla; premer teh cevi mora znašati vsaj 10 milimetrov.

Pivovodna cev mora imeti na najnižem mestu pipo, skozi katero je moči, kadar neha obrtovanje, odtočiti pivo, kar ga je v nji.

Da bodo in ostanejo stikališča napeljanih cevi in na neizbežnih zavinkih gosti ali neprepustljivi, se smejo rabiti za zvezo kavčukove cevi; toda te morajo biti narejene iz čistega kavčuka, kateri ni obdelovan s kovinskimi solmi.

e) Zastran urejanja pravilnosti zračnega tlaka se mora blizu točilne pipe namestiti indikator. Zračni tlak je omejiti na pretlak ene atmosfere največ.

f) Rabiti ogljenčevo kislino kot tlačilo namesto zraka je dopuščeno samo na posebno dovolilo obrtnega oblastva, in to dovolilo je dati samo tedaj, kadar je zagotovljeno, da se ogljenčeva kislina nareja in snaži razumno. Tudi na take tlačne aparate je uporabljati slično tista določila kakor za zrakotlačne, izimši točko a).

g) Posamezni deli pivotlačnih aparátov in posebno pivovodne cevi se morajo hraniti vselej popolnoma čiste.

Čistijo se primerno s tem, da se spusti vanje vodna para ali pa vroča voda (krop) ali dvoodstotna

raztopina sode in da se pozneje preplakujejo z vodo, dokler ta ne odteka čista.

Ako za čistilo ni druge primernejše priprave, se sme aparat očistiti takó, da se iz soda, napolnjene s kropom ali raztopino sode, goni tekočina s pomočjo zračne sesalke skozi pivovodne cevi in se potem prav tako preplakuje tudi z mrzlo vodo.

4. Pivotalčni aparati, kateri, ne rabé za tlačilo niti zraka, niti ogljenčevo kisline, dovajajo pivo do točilne pipe, ter branijo zraku, da ne more med točenjem dostopati k pivu, ki je v aparatu, morajo gledé robe, iz katere so narejeni, in gledé njih naprave biti takšni, da je nemogoča vsaka onesnažba, sosebno z zdravju škodljivimi kovinami, in vsaka pivu kot povžitni stvari škodljiva izpridba vsled njihove rabe.

Tudi morajo biti ti aparati takšni, da dopuščajo popolno čiščenje vseh svojih delov, kateri prihajajo v dotiko s pivom.

Aparat je izplakniti in osnažiti po vsakokratni izpraznitvi piva, kar ga je imel v sebi, in tako tudi dovodno cev, katera drži k točilni pipi.

V prevajanje piva iz soda v tlačni aparat se smejo rabiti samo take trdne ali prožne cevi, da se po njih prehajajoče pivo ne onečisti s kovinami, ki škodujejo zdravju.

Sosebno se ne smejo uporabljati v to cevi iz svinca, bakra, medi (mesinga), cinka, niti ne kavčukove cevi, ki so vulkanizovane s težkimi kovinskimi oksidi (oksidi).

Če ima kak krčmar tlačni aparat te vrste, je dolžan, tudi to naznaniti obrtnemu oblastvu, in to oblastvo mora o takem naznanilu postopati slično, kakor je pisano pod točko 2., in, če najde kak pomislek, ukazati, kar je potrebno, da se odstrani.

5. Obrtna oblastva in občinska glavarstva morajo z večkratnimi ogledi paziti na to, da se bodo natančno izpolnjevala zgorenja določila.

Ako kedo po večkrat zanemari zgoraj dana ukazila, mu je vzeti podeljeno dovolilo za rabo aparata, če pa je nemarnost velika, mu je je vzeti tudi že o prvem prestopku.

Ko obrtno oblastvo prekliče komu to dovolilo, mora odrediti, česar je treba, da se zagotovi uspeh preklica.

Badeni s. r.

Glanz s. r.

238.

Ukaz ministrstva za notranje stvari in trgovino z dne 13. oktobra 1897. l.

o prepovedi tako zvanih „podob vlépljenek“, ki se uporabljajo za otroške igrače ter so potresene s steklénim prahom.

Ker se kot otroške igrače spravljajo v trgovino tako zvane „podobe vlépljenke“, katere so potresene s steklénim prahom, in ker se dá ta prah ž njih prav lehkó ostrgati ter zajde lehkó otrokom v oči, usta in dihála, kjer vtegne postati zdravju hudó nevaren, sta sklenili ministrstvi za notranje stvari in trgovino po razveljavi ministrstvenega ukaza z dne 28. novembra 1890 l. (drž. zak. št. 205) z ozirom na javno zdravje prepovedati narejanje, promèt in prodajo takih podob.

Badeni s. r.

Glanz s. r.

239.

Ukaz ministrstev za notranje stvari in trgovino z dne 13. oktobra 1897. l.

o prepovedi, „japonski“ badijan ali zvezdasti janež (skimi) prodajati in uporabljati za zdravila in za kakršnekoli povžitne stvari.

Ker se je vsled tega, da se pravemu (kitajskemu) zvezdastemu janežu (badijanu) podmetajo njemu zelo enako plodovi rastline *Illicium religiosum Siebold*, ki so znani pod imenom „japonski zvezdasti janež“ (skimi), že več ljudi ostrupilo po užitku zvezdastega janeža (badijana), ki se pogostoma rabi kot začimba (zaprava) in domače zdravilo, daje to ministrstvu notranjih stvari v porazumu s trgovinskim ministrstvom, po razveljavi ministrstvenega ukaza z dne 7. junija 1881 l. (drž. zak. št. 50) povod, prepovedati uporabljanje in prodajo japonskega zvezdastega janeža za zdravila in za kakršnekoli povžitne reči ter razglasiti nastopne znake, po katerih je moči razločati pravi badijan od japonskega.

Obe vrsti badijana ali zvezdastega janeža sta skupni ali birni plod, kateri sestoji iz navadno

osmih, zvezdasto razprostrtih, kratkemu stebriču na sredi priraslih posameznih plodov. Celi plodovi pravega badijana so sploh večji (premer 22—42 mm), tudi teži in bolj lesnati kakor plodovi japonskega zvezdastega janeža, ki so sploh manjši (premer 16—33 mm), lažji in manj lesnati. Pri pravem zvezdastem janežu se pogostoma še drži ploda peclj ali češarku podoben ostanek; brazda pecljeva je vglobljena ter je ne oklepa svetlejši plutast rob.

V pravem blagu se nahajajo večkrat odločeni, na enem koncu betičasto stisnjeni in zaviti peclji, dolgi po 25 do 50 mm in debeli 1½ do 2 mm; izluščenih semen je le malo.

Na plodu japonskega zvezdastega janeža je prav redko videti peclj, temuč skoraj vselej gladka, ploska, okrogla pecljeva brazda, ki jo oklepa svetlejši, ozek, vun štrleč (izstopajoč) rob ali kraj. Peclji, kar jih je odločenih v blagu, so ravni, enako debeli, se na obeh koncih završujejo v svetlo, krogovito nabuhlo pluto, ter so 10 do 30 mm dolgi, 1 mm debeli. Izluščeno semenje se nahaja pogostoma v blagu.

Posamezni plodovi pravega zvezdastega janeža so večji, močnejše stisnjeni, manj trebušati in režeči, ter se najraje končujejo v kratko, debelo,

večkrat topo, na ravnost stegnjeno ali nekoliko vzvihano konico (ost). Posamezni plodovi japonskega badijana so manjši, trebušatejši, bolj režeči, ter se največ končujejo v tanko, v podobi kljuna kvišku zakrivljeno ali celo nekoliko kljukasto konico.

Pravi badijan diši prijetno kakor janež, in po okusu vleče na sladko kakor janež. Japonski badijan ima neki poseben balzamov duh, ne kakor janež, slast mu je s početka ostra, kislá, po tem aromatična, spominjajoča na kardamomen, in naposled grenka ali gorupa.

Semena pravega zvezdastega janeža so močnejše stisnjena; semena japonskega zvezdastega janeža so bolj okrogla, manj stisnjena ter imajo na enem koncu (kakor pravi badijan) bradavičast popek, na drugem koncu pa pogostoma majhen gumbast rilec ali izstoppek.

Plodovi pravega zvezdastega janeža dajejo temno-rdečkasto-rjav prah, plodovi japonskega pa svetlorjavo-rdečkast prah. Ako se ta prah skuha v razredčenem kalilugu, daje pravi skoraj kakor kri rdečo tekočino, zadnji pa pomarančasto rjavkasto tekočino.

Badeni s. r.

Glanz s. r.

